

NOVA ZORA

Izlazi jedanput mjesečno.
Godišnja pretplata Din. 24.—
Oglasi se računaju po cijeniku.Šibenik, 12 maja 1931.
Godina II.

Broj. 4.

Uredništvo i uprava:
Put sv. Nedjelje br. 105.
Ček. račun br. 38312

O ujedinjenju kršćanskih crkava

Danas se u cijelom kršćanskom svijetu govori, piše, pa i radi o sjedinjenju kršćanskih crkava. Radi se u prvom redu o trim velikim skupinama kršćana sabranih u ove tri crkve: rimo-katoličkoj, istočno-pravoslavnoj i evangeličko-reformnoj. U našoj pak državi Jugoslaviji govori se napose i piše o ujedinjenju rimo-katoličke i srpske-pravoslavne crkve; sjedinjenje ovih, vele, da je bezuvjetno nužno zbog sloge i duhovnog jedinstva između Hrvata i Slovenaca sa braćom Srbima. O tomu se drže predavanja, pišu knjige i pjesmice — često vrlo naivne. Mi ćemo si u ovim člancima razmotriti поблиže ali u kratko oba ova dijela problema ujedinjenja.

1. Općeniti pogledi.

Ujedinjenje kršćanskih crkava ideal je budućnosti. To je plemenita težnja svih onih, koji žele da kršćanstvo svuda istupa jedinstveno, napose u borbi proti bezboštvu i prevratnim idejama te u misionarskom radu oko proširenja njegovoga. Ujedinjenjem hoće da postignu međusobnu uzajamnost i slogu a odstrane povode antagonizmu i čak mržnji i neprijateljstvu među kršćanima. Prave kršćane ne dijeli u razne tabore vjera, nego crkva. Svi pravi kršćani jedinstveni su u vjeri, t. j. u Kristovom nauku i združeni u Kristu sa Kristom. Kršćane razdijelile su u razne tabore one crkve, koje su počele, bez sporazuma s cijelom i nepodijeljenom crkvom, davati Kristovom nauku u nekim tačkama svoje posebno regionalno tumačenje i stvarati o njima svoje posebne vjerske formule. Istodobno htjele su da učine jednu jedinstvenu vanjsku formu crkvenog uređenja, tražeći da ona bude kod svih naroda jedna te ista. Ova težnja jednako je neprirodna i nemoguća. Krist i apostoli osnovali su sveopću Kršćansku Crkvu, crkvu istine, slobode i ljubavi, a nisu nikada i nigdje izjavili da osnivaju za sve narode neku određenu crkvu tipa latinsko-rimskoga, ili židovsko-jeruzalemskoga, ili grčko-efeškoga, ili ma kojeg određenog tipa. Krist je vrlo dobro znao, da se ljudi dijele u razne skupine: razne narode po rasi i jeziku, po kulturi i historiji, pa da će tako ostati do konca svijeta. Zato niti je On htio, niti mogao htjeti, da vanjska forma uređenja Njegove Crkve bude kod svih naroda jedna te ista.

Nasuprot, iz Kristovog nauka slijedi, da je On htio, da kršćanska Crkva bude za svaki narod po vanjskoj formi, njegova narodna crkva, koja se ne će nametati silom nijednom narodu, niti širiti ognjem i mačem — kako se to na žalost i na porugu kršćanstva tako često događalo. Sv. Pavao osnovao je crkvene općine u raznim krajevima svijeta, ali su one bile povezane i međusobno i sa praopćinom u Jerusalemu (gdje je bila osnovana Kristova Crkva) samo vezom jedne vjere i ljubavi.

Iz toga slijedi, da sve kršćanske crkve zajedno sačinjavaju jednu opću Kristovu Crkvu, a svaka pojedina, koja drži i naučava ono što je bitno i svima zajedničko u kršćanskoj vjeri (sadržano u vjerovanju apostolskom) sačinjava dio ove zajedničke kršćanske ili Kristove Crkve. Crkva se prisposoblja mističnom tijelu Kristovom. Svaka pojedina crkva je jedan dio (organ) toga tijela. Tako je bilo u prvim stoljećima kršćanstva. U prvoj Crkvi bile su crkvene općine juridički jednakopravne i sačuvala su vjersko jedinstvo. Kad se kršćanstvo proširilo među razne narode, ovo se načelo tačno provodilo i njihove crkve bile su u svome radu i djelovanju neovisne, i nisu bile samo filijale neke stanovite vanjske centralne crkve. Na Istoku održalo se i do dana današnjega ovo staro načelo kršćanskih autonomnih narodnih crkava, kako to vidimo u crkvama koje nas okružuju: grčkoj ruskoj, rumunjskoj, bugarskoj i srpskoj pravoslavnoj crkvi. Sve one su jedna spram druge neovisne, ali zato povezane jednom vjerom i jednom ljubavi. Ovakovo uređenje odgovara kršćanskoj starini i Kristovom nauku.

2. Kakovo jedinstvo je potrebno?

Krist je tražio jedinstvo duha i istine, jedinstvo misli i osjećaja, jedinstvo rada u životu po Njegovim moralnim načelima. Takovo jedinstvo treba da obuhvati sve vjerne, sve kršćane, sve ovce Kristove, da bude jedno stado jednoga pastira — Isusa Krista. To znače one Kristove riječi u Njegovoj velikosvećeničkoj molitvi, kad kaže: „Da svi budu jedno, kao što si Ti Oče u meni i ja Tebi“; ili opet kad na drugom mjestu govori, da mu treba privesti u njegov ovčinjak i one ovce, koje su još izvan toga ovčinjaka.

Jedinstvo kršćanstva sastoji se dakle u jedinstvenom Kristovom duhu — i u ničemu drugomu. Iz toga duha slijedi samo sobom: sloga i ljubav svih kršćana, svih ovaca, koje poznaju svojega vrhovnoga pastira Isusa Krista — pripadali oni koje mu drago dijelu kršćanske Crkve. Svaka nesloga, mržnja ili čak neprijateljstvo među kršćanskim crkvama je potpuna negacija uzvišene Kristove nauke ljubavi Boga i bližnjega. Jer ta nesloga i mržnja ne proističe iz vjere; ona proističe iz politike (crkvene), koju su bile počele provoditi ili provode neke pojedine kršćanske crkve miješajući ju s vjerom. U Kristovu nauku ne spada nikakova politika, jer je On oštro naglasio ove riječi: „Kraljestvo moje nije od ovoga svijeta“. Stoga je posve u duhu Kristove nauke radio sadanji Patrijarha srpsko-pravoslavne crkve, kad je u svojoj uskrsnoj poslanici ustao protiv boraca „za lažno zemaljsko Kristovo carstvo“, a preporučio saradivanje „Božjih Crkava“ u međunarodnom miru i bratstvu, u hrišćanskoj ljubavi i milosrdu.

Nadalje treba naglasiti, da nijedna od kršćanskih crkava, koje su uistinu dijelovi sveopće Kristove Crkve, nema prava da samu sebe naziva „jedino spasavajućom crkvom“, a sve druge — akoprem drže i naučavaju sve bitne istine kršćanstva — da proglašuje krivovjernima i odmetničkim. Ovo slično onoj priči u kojoj sama glava ili samo trbuh ustvrđiše da su oni sami tijelo. Mržnja protiv članovima drugih kršćanskih crkvi je vjerski fanatizam, kome nema mjesta u pravoj Kristovoj Crkvi. Za ovakove kaže sv. Ivan: Tko mrzi na brata svojega, taj je još u tami“. U svakoj od ovih kršćanskih crkvi moći je jednako postići vječno spasenje. Nade li se pak koja od ovih djelomičnih crkvi, ili koje udruženje, koje se naziva kršćanskim, ali ne vjeruje bitne istine kršćanstva (n. p. Kristovo božanstvo), onda takova crkva ili udruženje nije dio Kristove Crkve, nego je u istinu samo sekta.

Nešto drugo je opet, kad se pita: u kojem dijelu kršćanske (Kristove) Crkve čuva se i naučava najčišća i najpravovjernija Kristova nauka? Ovo pitanje potpuno je opravdano, jer je tokom vremena u nekim crkvama iskvaren prvobitni Kristov nauk raznim ljudskim dodatcima. Odgovor na to može biti samo ovaj: ona crkva je pravovjernija, u kojoj imade najmanje ili uopće nema takovih dodataka. Pametan i prosvjetljen čovjek lako će se snaći i pridružiti će se onom dijelu Crkve, u kojemu će po svome dubokom uvjerenju, naći najmanje takovih ljudskih dodataka. To odgovara onoj izreci sv. Pisma kod Mateja gl. 15, r. 9. gdje se kaže: „Zaludu me poštuju učeći naukama i zapovijedima ljudskim“, — dočim sv. Pavao uzvikuje: „Otkupljeni ste skupo, ne budite robovi ljudima“ (1. Kor. gl. 7, r. 23). Dakako, da je za valjano prosuđivanje ovoga pitanja potreban ozbiljan studij, dobra volja i milost božja. A kada takav čovjek dode do uvjerenja i objektivne istine, potrebno je ipak, da bude prema drugim kršćanskim crkvama

širokogrudan i tolerantan (snošljiv) prema riječima sv. Pavla, koji kaže: „Istina, jedni iz zavisti i svade, a jedni iz dobre volje propovijedaju Krista... Što dakle? Bilo kako mu drago, dvoličenjem ili istinom, Isukrst se propovijeda; i zato se radujem i radovat ću se“ (Filiplj. gl. 1, r. 15. i 18). Dakle glavno je da se Isukrst propovijeda!

Svaki čovjek, pripadao on kojoj mu drago vjeri (a ne samo crkvi), ako je za sebe uvjeren, da je ta vjera istinita i po volji božjoj, a on ju ispovijeda i po njoj živi nalazi se na putu spasenja; siguran je pak, da će ga postići onda, kada dode do spoznaje da je Isus Krist njegov Otkupitelj, koji je Put, Istina i Život, i kroz njega će doći k Ocu (Ivan 14, 6).

Iz svega do sada rečenoga slijedi, da niti je moguće, niti potrebno formalno jedinstvo ili unifikacija kršćanskih crkava, nego da je sasvim dovoljno ujedinjenje u duhu, ujedinjenje u propovijedanju Isukrsta, prijateljska saradnja u općim kršćanskim zadacima, a napose u ostvarenju kršćanske ljubavi među ljudima i narodima.

3. Rad oko ujedinjenja.

Već odavna radilo se s raznih strana o ujedinjenju, ili barem o izmirenju kršćanskih crkava; napose je živ takav rad u našim danima. Naročito snažno sudjeluje u tom poslu velika i moćna engleska narodna crkva, zatim pravoslavna i starokatolička crkva. Da spomenemo samo nešto iz najnovijeg vremena. Nakon čuvenih predavanja jednoga od najznamenitijih bogoslova i crkvenih historičara profesora *Dra Ignaca Döllingera* (starokatolika): *Über die Wiedervereinigung der christlichen Kirchen*“, priredila je g. 1910. moćna episkopalna crkva u Sjevernoj Americi sveopću svjetsku crkvenu konferenciju, na kojoj se raspravljalo o vjeri i ustrojstvu crkve. God. 1910. održana je ovakova konferencija u Evropi, i to u Ženevi. Godine 1925. održan je veličanstveni svjetski kongres u Stockholmu u Švedskoj poznatoj pod imenom „Svjetski kongres za praktično kršćanstvo“. Na tom kongresu učestvovalo je preko 600 službenih delegata svih kršćanskih crkava, osim rimsko-katoličke, akoprem je bila i ona pozvana. Godine 1927. održan je bio opet veliki svjetski kongres kršćanskih crkava u Lozani (Lausanne) na Bodenskom jezeru, na kome se znatno približiše kršćanske crkve. Prošle godine održan je kongres anglikanske crkve u Londonu (Lambethske konferencije), na kojemu su bili prisutni i biskupi-delegati istočno-pravoslavne i starokatoličke crkve. U kongresnim odborima raspravljalo se o ujedinjenju svih triju najbližih si crkava. Ove godine sastaje se svjetska konferencija kršćanskih udruženja mladih ljudi, kao i odbori ekumenskih kongresa Stockholmske i Lausanske konferencije. Napokon se održaje u septembru ove godine u Beču (Wien) XII. internacionalni kongres starokatoličke crkve, kojemu će prisustvovati izaslanici anglikanske i istočno-pravoslavne crkve. Na svim ovim konferen-

cijama nije htjela službeno da sudjeluje rimsko-katolička crkva. Ona uporno ostaje na stanovištu, da sjedinjenje može biti samo u tome, ako sve druge crkve stupe u rimsko-latinsku, ili barem da priznaju nad sobom vrhovnu vlast rimskoga biskupa, kojega izabiru talijanski kardinali (jer su oni u većini) za papu. Rimsko-katolička crkva se poziva na „nasljedstvo sv. Petra“ — akoprem nije još niko živ do danas bezdvojbeno uspio dokazati, da je sv. Petar uopće kada bio u Rimu, a kamo li ondje biskupovao, i to 25 godina! Kako kršćani, članovi od Rima neovisnih čine većinu kršćana na zemlji, to je bezizgledan svaki pokušaj ujedinjenja s Rimom, koji bi značio pretvoriti sve neovisne i slobodne crkve u puke filijale rimske crkve. Međutim se požurila sama rimska crkva, da

za budućnost onemogući svako zблиženje između sebe i svih neovisnih kršć. crkvi, time da je g. 1928. papa Pio XI. izdao encikliku „Mortalium animos nunquam“, u kojoj se izjavljuje protiv svim pokušajima za ujedinjenje kršćanskih crkava s rimskom — mimo gore spomenutih uvjeta. Po tom mora dalji rad za ujedinjenje ili barem za zajednički rad kršćana ostati ograničen samo na crkve od Rima neodvisne.

Međutim nas u Jugoslaviji ipak najviše zanima pitanje o kojemu se kod nas toliko govori, piše i pjeva — a to je ovo: Je li ipak moguće, i pod kojim uvjetima, sjedinjenje između rimsko-katoličke i srpsko-pravoslavne crkve? O tom pitanju u slijedećem broju.

(svršetak slijedi).

Stjepan Zagorac

„Latinska crkva“ - i - „Slavenska Crkva“*

I. „Zakonik kanonskog prava“ (Codex Juris canonici) najnoviji je opći zakonik rimo-katoličke crkve, što ga je izdao i proglasio rimski papa Benedikt XV, a stupio je na snagu na dan Duhova 1918. godine. U uvodu kaže rimski papa, da on obvezuje pod prijetnjom za sve, koji ga se ne bi strogo držali „da će pasti pod srdžbu svemogućega Boga i svetih apoštola Petra i Pavla“.

Kanon (članak-pravilo) 1. toga zakonika kaže izričito, da ovaj zakonik obvezuje jedino latinsku crkvu, a ne Istočnu.

Kanon 2. opet govori o *latinskoj crkvi*.

Tim je dakle rimski papa službeno i svečano proglasio *latinsku crkvu*, i to ne u kojekakovom govoru ili pismu, već u najnovijem službenom zakoniku rimo-katoličke crkve.

Papa Pijo XI. također često govori o *latinskoj crkvi*, osobito u odnosu sa grčkom, rumunjskom ili kojom drugom slavenskom crkvom; tako n. pr. u svom pismu od 23. III. 1924. upravljenu abasuprimasu Benediktinaca, gdje govori o sjedinjenju ruske crkve sa *latinskom crkvom*.

Isto tako Pijo XI. govori u svom govoru u konsistoriju na 18. XII. 1924. svečanim riječima o *latinskoj crkvi*.

Stoji dakle činjenica, da dandanas postoji svečano i službeno proglašena latinska crkva.

* * *

II. Sto se podrazumijeva pod izrazom „latinska crkva“?

Izraz latinska crkva stoji u opreci od Istočne crkve. *Latinska crkva* obuhvaća sve one rimokatolike koji vrše bogoslužje latinskim jezikom, — u opreci rimo-katolika Istočnih, koji vrše bogoslužje kojim istočnim jezikom i obredom.

Prema tomu pod *latinsku crkvu* spadaju i ubra-

jaju se i rimokatolički Slaveni, kao Hrvati, Slovenci, Česi, Slovaci, Poljaci itd. Ma koliko svi ovi bili po rodu, po krvi, po jeziku pravi *Slaveni*, oni su ipak članovi *latinske crkve*.

Rimski pape pak predjele i zemlje *latinske crkve* rado nazivaju *latinskim*; tako n. pr. oni često govore o *latinskoj Africi*, o *latinskoj Americi*, itd.***) Tako danas-sutra mogu govoriti i o *latinskoj Hrvatskoj*, o *latinskoj Slovenačkoj*, o *latinskoj Českoj*, *Slovačkoj*, *Poljskoj* itd. Po tom, danas-sutra možemo imati i *latinske Hrvate*, *latinske Slovence*, *Čehe*, *Poljake*, — u opće *latinske Slavene*.

Službene organe rimokatoličke crkve kod Hrvata i Slovenaca danas još nimalo i nikako ne smeta činjenica, da se Hrvate i Slovence ubraja u *latinsku crkvu*, sa svim posljedicama, što smo ih sada naveli. Zato ćemo često naći u »Katoličkom Listu« u Zagrebu, u »Glasniku Biskupija Bosanske i Srijemske« u Đakovu itd. govora i o *latinskoj crkvi*, o *latinskoj Africi*, o *latinskoj Americi*, i slično.

Međutim među Slavenskim narodima počela je da se dnevno i jako razvija Slavenska svijest, i ona može, da u tom pogledu donese izmjena.

* * *

III. Svakako ova činjenica *latinske crkve* nameće nama Slavenima jednu dužnost, a to je, da nastojimo svim silama, da stvorimo *Slavensku crkvu*.

Slavenska crkva bila bi savez svih crkava među slavenima, koji ispovijedaju Isusa Krista i Njegovo Evanđelje, i vrše bogoslužje ma kojim bilo Slavenskim jezikom.

Bio bi to slobodni savez svih kršćanskih slavenskih crkava, samostalnih i autokefalnih, bez obzira na pojedine dogmatske nijanse, zvale se one pravoslavne, katoličke (starokatoličke), evangeličke i slično. Svaka od njih zadržaje svoje ime, svoju nauku, svoje

*) Preštampano iz »Starokatolika« - Zagreb - br. 4, 1931 g.

**) Vidi n. pr. Encikliku Pape Pija XI. o sv. Augustinu.

obrede, svoje ustrojstvo, svoju disciplinu, i svoju autonomiju. Bitno je samo ovo dvoje: prvo, da ispovijeda Isusa Hrista i Njegovo Evanđelje, a drugo, da kršćansko bogoslužje vrši ma kojim bilo Slavenskim jezikom.

Savezu bi predsjedao vrhovni starešina najveće Slavenske kršćanske crkve, a njegov organ bio bi Sekretarijat, u kojem bi bile zastupane sve crkve, članice Saveza.

* * *

IV. Ovakova *Slavenska crkva* bila bi jaki i veliki korak za zbliživanje svih kršćanskih crkava na svijetu, koji pokret hvata dnevno sve većega maha u kršćanskom svijetu, a odgovara najvrucij želji i molitvi gospodina Isusa Hrista.

Istodobno bi ovakova *Slavenska crkva* dala Slavenstvu i Slavenskim narodima u tom velebnom pokretu, mjesto i položaj, koji mu i pripada. *Ujedinjeno Hristovo Slavenstvo* tim bi izvršilo i svoje mesijanstvo, što mu ga je namijenila Božja Providnost u čovječanstvu i u kršćanstvu.

* * *

V. I ako ova želja dolazi od danas još jedne malene *Slavenske crkve*, od naše Hrvatske starokatoličke crkve, to velikoj ideji ništa ne odnosi. Obično se događa, da najveće rijeke izvire iz neznatnih izvora

Bog dobri blagoslovio ovaj naš neznatni izvor za svetu i velebnu ideju naše velike *Slavenske crkve*.

Interesantna rasprava u Šibeniku

Tužba protiv starokatolika

Kako je već prije javljeno državno odvjetništvo u Šibeniku podiglo je optužbu protiv urednika i zamjenika lista „Nove Zore“ kao i protiv pisaca nekih članaka u broju 5 iz mjeseca novembra prošle godine.

Na dan 8 IV o. g. održana je kod ovd. okružnog suda pred sucem pojedincem rasprava koja je veoma zainteresovala ovdašnje građanstvo.

Radi prevelikog broja publike rasprava je prenešena u najveću dvoranu u kojoj su se prije održavale porotne rasprave a koja je bila dupkom puna svijeta.

Raspravi su pristupili okrivljenici Dr. Dragutin Tomac advokat u Zagrebu, Niko Petrić konzulor starokatoličke crkve u Splitu, Antun Ratković kao zamj. urednika i Čikato Nikola kao šampar, dok su okrivljenici Milan Dobrovoljac (Žmigavec) iz Dugog Sela i M. Grubišić odg. urednik „Nove Zore“ bili zastupani. Kao branioci bili su Dr. Marko Kožul, Dr. Nikola Subotić i Dr. Medini.

Pomenuti su optuženi da su svojim pisanjem, kritikovanjem rada pretstavnika rimokatoličke crkve imali namjeru izazivati vjerski razdor i time počinili krivično djelo po Zakonu o štampi predviđenom u članu 47.

Okrivljeni Dobrovoljac Milan time što je u svojoj pjesmi „Slava tršćanskim mučenicima“, spjevanoj u slavu naših mučenika u Istri kritikovao pasivno držanje pape prilikom streljanja naših ljudi u Istri, i što je u toj pjesmi iznio historijsku istinu da je papa Ivan X nazvao naš jezik barbarskim nedostojnim da se u njem vrši bogoslužje.

Dr. Dragutin Tomac okrivljuje se što je u članku: „Superiornost crkve nad državom“ iznio tvrdnju da je rimokatolička crkva opasnost za svaku državu a naročito za našu.

Okrivljeni Niko Petrić radi toga što je u svom članku: „Kulturno vjerski nazori Stjepana Radić“ citirao neke izjave pok. S. Radića.

Urednici M. Grubišić i A. Ratković radi pomenutih članaka i suviše članaka „Tko je papa“ i „Osuda u procesu Zagorac-Bakšić od nepoznatih pisaca.

Čikato Nikola šampar radi toga jer je šampao i kao takav sukrivac za počinjeno djelo.

Svi optuženi su priznali da su pisci pomenutih članaka ali poriču da im je bila namjera izazivati vjerski razdor. Oni su iznosili samo istine i kriva učenja rimokatoličke crkve, kritikovali politiku Vatikana i iznosili razne zablude rimokatoličke crkve.

Okrivljeni N. Petrić navodi da je iznio samo ono što je pok. Radić narodu rekao na raznim zborovima i naveo u pismu upućenom pok. N. Pašiću a sve to je bilo svojevremeno štampano u svim listovima. Nadalje veli da mu nije bila namjera a niti da postoji izazivanje vjerskog razdora, jer ne napada nikiju vjeru već samo klerikalizam rimskog svećenstva, koji je opasnost po državu, a od kojeg je i sam pok. Radić osjećao veliku bojazan. Navodi da nema mjesta primjeni čl. 47 Zakona o štampi, jer on nije nikoga vrijeđao, nikoga izvrgavao ruglu, nije iznosio neistine a drži da je dozvoljeno raspravljanje o crkveno političkim problemima a naročito o onim koji su važni za naš život i budućnost. Smatra za dužnost da upre prstom na sve one od čega prijete državi opasnost.

Dr. Tomac u svoju obranu navodi da je on iznio tvrdnju g. S. Zagorca uvaženog publiciste sa kojim se on tvrdnjom potpuno slaže. Članak Superiornost crkve nad državom napisan je povodom rasprave koja se vodila između Zagorca i Dr. Bakšića u Zagrebu a na kojoj je Dr. Tomac bio zastupao tužitelja S Zagorca. Poslije svršene rasprave otštampan je ovaj članak kao prilog „Starokatolika“ a posve razumljivo bio je pod zagreb. cenzurom. „Nova Zora“ je ovaj članak preštampana i također dala na cenzuru.

Izjavljuje da nije imao namjere izazivati vjerski razdor. Citirajući pojedine kanone dokazuje istinitost svojih tvrdnja. Pobijati klerikalizam ne znači pobijati vjeru, a pozivati na otpor klerikalizmu ne znači izazivati vjerski razdor. Svi inkriminirani članci bili su kod drž. tužioca na preventivnoj cenzuri a tek onda štampani kad ni državni tužioc nije u njima našao ništa što bi moglo izazivati vjerski razdor.

Okrivljeni Dr. Tomac naveo je napose da je tu nauku rimokatoličke crkve potrebno staviti pred oči našim državljanima.

Dr. M. Kožul kao branioc M. Dobrovoljca navodi kako je optužba neosnovana jer da nema dokaza da su okrivljeni izazivali niti imali namjeru izazivati vjerski razdor. List „Nova Zora“ izašao je u mjesecu novembru prošle godine i tek sada poslije četiri i po mjeseca podiže se optužnica. Niko pa ni oni koji su list pročitali nisu našli da je to pisanje izazivalo vjerski razdor, što više i zaboravilo se na to, i tek sada tom optužbom zainteresovalo se i one kojima nije bilo poznato. Lično imao je prilike vidjeti ženske koje su izrezale tu patriotsku pjesmu iz „Nove Zore“ (Slava tršćanskim mučenicima) i čuvaju u svojim molitvenicima kao neku svetinju na uspomenu našim istarskim mučenicima. Piscu te pjesme nije bio cilj izazivanja razdora, već osjećaj sažaljenja, zahvalnosti poštovanja prema našim istarskim mučenicima.

I starokatolička je crkva u našoj državi priznata pa je i njoj kao takovoj slobodno ispovijedati svoja načela i iznositi istine. On objašnjava što se ima smatrati izazivanjem vj. razdora. Pošto u ovom slučaju nije bilo nikakova izrugivanja, niti kakova napadanja i slično, već jedna obična kritika i odgovor na napadaj, prema tome ni ne može biti govora o kakovom izazivanju vjerskog razdora.

Dr. Nikola Subotić govori o povodu te tužbe. Nadalje dokazuje kako u pomenutim člancima ne postoji ništa što bi izazivalo vjerski razdor, a niti postoji uvreda stranog vladara. Starokatolička crkva po svojim načelima ne priznaje rimskoga papu kao namjesnika Kristova, pa ako ona to iznosi ne može se uzeti to kao izazivanje vjerskog razdora, jer bi se onda mogao isti paragraf primjeniti i na ostale vjere koje ne priznaju pape a pogotovo na židovsku, muhamedansku i ostale, koje ne samo da ne priznaju pape kao namjesnika Kristova već ne priznaju ni samog Krista kao sina Božjega.

Nadalje dokazuje da ne postoji tendencija izazivanja razdora kao, ni umišljaja jer je sa strane uredništva poduzeta svaka mjera opreza koje zakon propisuje.

Dr. Medini kao zastupnik Nikole Čikata u ime odbrane dokazuje da je optužnica protiv štampara neopravdana, jer je on izvršio svoju dužnost, list donio na cenzuru i nakon više od prop. 3 sata izdao iz štamparije. List nije bio zapljenjen ni prije pa ni do danas.

On nema toliko raspoloživa vremena da ponovno cenzurira rukopise, a i kad bi ga imao nije upućen u teološka pitanja da bi on mogao prosuditi da li je koji članak za štampu ili ne. To je njegov zanat i on ide za tim da sebi i svojoj porodici osigura opstanak.

Optuženi Dr. D. Tomac pri koncu rasprave uzima riječ u vlastitu obranu i u obranu suoptuženih te ističe, da je neispravno stanovište drž. tužioca, kad

tvrdi, da nije važno, da li su okrivljeni u svojim člancima o Rimskoj Crkvi pisali *istinu*. To je i te kako važno, jer nitko neće reći, da nije dopušteno pobijati zablude — istinom. On smatra zabludom i to velikom zabludom nauku Rimske Crkve o superiornosti Crkve nad Državom na svim područjima, dakle i u stvarima, koje se tiču ne religioznog odgoja nego opće naobrazbe mladeži i opće dužnosti državljana da udovoljavaju vojnoj obvezi; dalje u stvarima, koje se odnose na jednakopravnost svih građana u pitanjima sudbenosti, pa sticanja i izmjene materijalnih dobara i tako dalje. Ipak Rimaska Crkva i u tim stvarima, koje nemaju nikakav vjerski karakter, u svojem najnovijem zakonodavstvu prekoračujući očito svoj djelokrug, hoće da ima ne samo stanovitu ingerenciju nego na ih uređuje *samostalno i neovisno od državne vlasti*. Navodi zato dokaze iz crkvenog Kodeksa. To je pogibeljno presizanje u djelokrug države, to je svojatanje svjetovne vlasti, koja predstavnicima crkve po njihovome zvanju i položaju ne pripada. Drugim riječima to je — *klerikalizam* Pobijati tu zabludu — ne znači boriti se protiv vjere, a ne znači to niti sijati vjerski razdor — nego to znači stavljati stvari na njihovo mjesto. To je dužnost svakoga dobrog građanina i državljanina, pa tako je i on smatrao a smatraće i nadalje svojom svetom dužnosti, da to prikaže kao zabludu i to opasnu zabludu.

Nadalje Dr. Tomac pobija tvrdnju Drž. Tužioca, da Rimokatolička Crkva može imati svoje *ideale*. Ideali, koji se poklapaju s pojmom klerikalizma, nijesu dopušteni. Nastojanje, da se ti ideali ostvare, sačinjava jedno za državu opasno nastojanje, a pogotovo za državu, u kojoj ima više priznatih konfesija. Ako se već ide tako daleko, da se dopušta pripovijedati i isticati takove ideje (dapače i u školskim knjigama), ako se dopušta, da se mladež u raznim vjerskim organizacijama (»Križari«) fanatizira u tom pravcu, onda mora biti dopušteno, da se ta načela i taj postupak podvrgnu kritici i da se javnosti prikaže da je to zabluda. U interesu je države, narodnog jedinstva i samoga vjerskog mira da nijedna Crkva ne izlazi izvan svojih granica, a ako izade da se to kao zabluda razotkriva i pobija. Neopravdano je da se na optuženičku klupu stavlja onaj, koji u doličnoj formi i dopuštenim granicama ustaje protiv toga, dok se propagatori zablude klerikalizma puštaju na miru i dopušta im se nesmetano djelovanje osobito među mladeži. *Starokatolici* — kao pripadnici *nacionalne Crkve* — stavili su si u dužnost, da klerikalnoj struji u našem narodu budu protuustuk, da predusretnu opasnosti rimskoga klerikalizma, jer ga smatraju jednim od najpogibelnijih neprijatelja ove naše nacionalne države, koja je sazdana na krvi i teškim žrtvama svih građana. Oni mogu zbog toga biti optuživani, mogu biti sudeni, ali nikakove optužbe i nikakove osude neće ih odvratiti od pobijanja te opasne struje rimskog klerikalizma, kojemu nema mjesta u našoj nacionalnoj državi. Poput Krista na optuženičkoj

klupi oni svjedoče za istinu i pitaju: »Ako li rekoh krivo, dokaži da je krivo, a ako li rekoh istinu — zašto me biješ?« ...

Gospodo i mi starokatolici imademo svoje ideale, ideale koji će se kad tad ostvariti. Mistupamo određenim pravcem sa kojega skrenuti nećemo.

Možete nas optuživati, možete nas suditi, ali nam naše ideje uništiti ne možete, jer nas vodi jedan najsvetiji ideal a to je naša ljubljena domovina Jugoslavija.

Ove su riječi kao i cijeli govor na sve prisutne i na brojnu publiku učinile dubok dojam. Nakon toga pretsjedatelj rasprave proglašuje, da će se presuda objaviti sutra u osam sati prije podne.

Sutradan izrečena je presuda kojom se sv okrivljenici osim odsutnog urednika Grubišića M. proglašuju krivim jer da su se ogriješili o čl. 47 Zakona o štampi, jer iako iznoseći istinu da su imali namjeru izazivati kod vjernika rimokatoličke crkve neraspoloženje prema sv. ocu papi i time izazvali vjerski razdor, pa se kažnjavaju sa po 7 dana zatvora i 100 din. globe uslovno na dvije godine. - e - o -

Jedan opasan tip

U svim vremenima u kojima življenje nije bilo lako, ljudi su se u glavnom dijelili na dva oštro različita i suprotna tipa. Jedan je, bio on lično zbrinut ili ne, osjećao nevolju svojih bliznjih, bivao zabrinut zbog opštih teškoća, i svim silama svojim pokušavao je da doprinese što boljem riješenju postojećih problema. Drugi pak, kratkovid i samoživ, vodio je računa samo o sebi, i opštu nevolju iskorišćavao je bezobzirno za svoje lično obezbeđenje, po devizi: »Makar posle mene i potop došao«.

Ova dva suprotna tipa idu jedan sa drugim, uslovljavajući tako reći jedan drugog, kao što svjetlost uslovljava senku. U doba najvećih svetaca bilo je i najvećih griješnika, i obrnuto. Jer zemlja je poprište na kome se ima boriti i najzad izboriti bitka između dobra i zla, Boga i satane.

Pojava negativnog tipa danas je u svijetu vrlo česta. Istina, njega nije lako raspoznati, pošto i on nosi na sebi masku kulturnosti. Šta više, on svoje egoističke postupke rado prikriva načelima nesebičnosti i idealizma. On tartiški uzdiše i vajka se na nevolju, grdi sve i svakoga, sve to pod vidom zabrinutosti za opšte dobro. Stvarno mu je pak stalo samo do toga da što više prigrabi za sebe, jer on, budući cinik, stvarno ne priznaje nikakvo drugo pravo do pravo jačega i vještijega.

Ono što moralnu krizu današnjeg kulturnog čovječanstva naročito teškom, jeste to što se ovaj negativni tip uvukao svuda: ne samo u tako zvana poslovna preduzeća, već i u državna nadležstva, u univerzitete, u nacionalna i humana društva i usta-

nove. Ma gdje bio, on odmah traži sebi slične tipove, združuje se sa njima na bazi materijalnog interesa, i dok moćnijima od sebe laska, dotle čini sve da slabijega, koga ne može da upregne u svoja kola, skrha i uništi.

Ovaj negativni tip, sav skoncentrisan na jedno, na svoj lični interes, uspijeva da u sebi razvije, često do nevjerovatnog stepena, tako zvanu praktičnu pamet. Smišljenim intrigama i sistematskim lažima on uspijeva da skrha svoga najvećeg protivnika, pozitivnog tipa, koji je, budući sam bez zlih misli, često do neverovatnoće naivan. Nije Hristos uzalud opominjao svoje učenike da budu nevini kao golubovi a mudri kao zmije!

Negativan tip je razoran po cjelinu, jer svojim postupcima pogoršava i inače teške prilike, i kao vila u narodnoj pjesmi o zidanju Skadra prekonoc poruši ono što pozitivni tipovi preko dana sa mukom sagrađe. Negativni tip je opasan još zbog toga što svojim postupcima obeshrabljuje pozitivnog tipa, koji najzad svršava time što diže ruke od svega i bježi u samoću.

Kad je u jednom narodu negativni tip preovlada, onda se u njemu pojavljuje kao posledica opšta sterilnost, sterilnost u porodici, u nauci, u proizvodnji, svuda. Jer negativni tip ne želi ništa da rizikuje. Budući nestvaralac (kao negativan tip on i ne može biti stvaralac, pošto je svako stvaralaštvo od Boga), on živi od toga što iskorišćuje rad drugih. Takav, on biva i uzrok nepravde, koja se kad tad sveti i njemu samome, povlačeći u opštu nesreću i one koji su stvarno nevini.

Sa tako zvanim civilizovanjem našeg naroda došla je i pojava negativnog tipa u nas, i to u prvom redu u civilizovanim slojevima. On je birokrata, neradnik, despot, zelenaš. On je na oko ljubazan i uglađen, a u duši je bezdušan. uobražen, nadmen. Na tako zvane »niže« narodne slojeve on gleda sa visine, prezire ih, i smatra ih samo kao sretstvo za ostvaranje njegovog ličnog udobnog života.

Borba protiv ovog negativnog tipa nameće se svima pozitivnim tipovima kao neophodna i neodložna potreba. Ta borba mora biti odlučna i bez poštete, ako želimo da ostvarimo sredenje naših prilika. Ta borba mora biti veća no igdje zbog toga, što je baš našem narodu sudeno da je prvi započne, i tako spase i sebe i druge. Veće slave od ove jedan narod ne može ni poželeti ni dobiti. Samo onda on ima pravo da seba nazore izabranim.

Od ovoga, da li ćemo uspjeti da izvojujemo pobjedu morala nad nemoralom, pravde nad nepravdom, zavisice sve ostalo. Zato je to i najpreči posao. I to posao sviju nas. Svako, u svome djelokrugu mora postati vitez duha, borac protiv sinova mraka. I to vitez bez straha i mane, borac koji ne zna za, uzmicanje. Prilike za ovu borbu nikad nisu bile povoljnije, vrijeme nikad nije bilo neodložnije.

(„Narodna Odbrana“).

Blažena iskrenost

Dubrovački biskup Dr. Josip Carević, koji je bogoslovne nauke svršio u Rimu pod vodstvom i upravom jezuita, prigodom svoga imendana dneva 19. 3. 1931. zahvalio je dubrovačkom kleru na čestitkama i tom prigodom, kako smo par dana kašnje čitali u „Obzoru“, on je između ostaloga rekao i slijedeće: „Mi biskupi u Jugoslaviji podigli smo svoj glas na obranu vjerske slobode naših sunarodnjaka u Italiji, da od njih odklonimo jednu veliku pogibelj i najveću nesreću, koja može zadesiti ljudsko biće prelazom u starokatolicizam“.

Znali smo, da je dubrovački biskup „odani i vjerni sin rimske crkve“, ali da on kao napredan i učen čovjek drži, da bi za hrvatski narod bila najveća nesreća kad bi prešao u starokatolicizam, to nijesmo znali. Također nijesmo znali, da su jugoslavenski biskupi podignuli svoj glas na obranu vjerske slobode naših sunarodnjaka u Italiji i to od straha, da se u Jugoslaviji ne bi proširila Hrvatska starokatolička narodna crkva. Nama je to priznanje milo i ugodno, jer to najbolje dokazuje, da starokatolici nijesu klevetnici kada tvrde, da bez vjerske slobode nema ni narodne slobode. I tako taj veliki gest što su ga učinili jugoslavenski biskupi, na obranu vjerske slobode naših sunarodnjaka u Italiji, ovim priznanjem biskupa Dra Carevića gubi za nas svaku vrijednost, jer ga nijesu učinili iz ljubavi prama našem narodu, već iz ljubavi prama rimskoj crkvi. — np —

† MATE NAZOR

Dneva 8. travnja 1931. umro je u Jesenicama kod Splita Mate Nazor trgovac i posjednik u 53 godini života. Pokojnik je bio prvi pretsjednik župnog Vijeća starokatoličke župe Grgura Ninskoga u Splitu. On je pristupio u Hrvatsku Starokatoličku Crkvu već godine 1923. i to ne iz kakove potrebe ili interesa, već iz dubokog uvjerenja i čistog nacionalizma. Dapače, živeći na selu, za to svoje uvjerenje bio je od rimske crkve izbjegavan i prezren, ali na njegov čisti karakter i duboko uvjerenje sve to nije ni najmanje djelovalo, već naprotiv on je javno govorio, da njemu kao Hrvat ne smije da bude mjesta u rimskoj crkvi. Za vrijeme njegove duge i neizlječive bolesti želio je, da ga više puta posjeti starokatolički svećenik. Ta njegova želja bila je ispunjena i dan prije svoje smrti. On se je u velike interesirao i ispitivao o napretku starokatoličke crkve. Zaželio je, da mu budu udijeljeni sakramenti umiruća i određivao kakav da mu bude pogreb, a nadasve izrazio je želju, da prigodom sprovađa budu tri starokatolička svećenika. Ta njegova želja bila je ispunjena, tako da dneva 9. aprila bio mu je krasan sprovod uz pratnju trojice starokatoličkih svećenika, te velikog broja predstavnika starokatoličke župe u Splitu i mnogobrojne njegove

rodbine i prijatelja. Ukopan je u obiteljskoj grobnici rimokatoličkog groblja u Jesenicama. Nad otvorenim grobom s njime se je oprostilo dirljivim riječima njegov domorodac i vjerni prijatelj i starokatolički župnik-konzultor Niko Petrić.

Slava i vječni pokoj našem nezaboravnom predsjedniku Mati Nazoru.

Starokatoličko Župno Vijeće u Splitu.

Razne vijesti i dopisi

STAROKATOLIČKI CRKVENI SABOR ZA 1931. GOD. U ZAGREBU. Biskup Starokatoličke Crkve u Jugoslaviji Kalogjera Marko sazvaio je u smislu §§ 18-32 Ustava Starokatoličke Crkve Sinodu za dan 31. maja 1931. u Zagrebu. Sinoda počinje toga dana u 8 sati ujutro sv. Misom u Starokatoličkoj Crkvi.

Na Sinodu su pozvani svi koji imaju po § 20 Ustava St. C. pravo.

DOBROVOLJNE PRILOGE Župnom Vijeću Starokatoličke crkve položila su sledeća gg.: N. M. din. 100; N. N. Din. 100; Delfin Dj. din. 100; M. Gmuzej din. 20; Dr. Miletić din. 200; Fabjan P. din. 100; Dr. Kožul din. 200; I. B. Beograd din. 100; P. Bercé din. 100. — Hvala.

MILAN DOBROVOLJAC - ŽMIGAVEC — čitaocima „Nove Zore“ poznat po onoj pjesmi „Slava Tršćanskim mučenicima“ otštampanoj u br. 5 iz 1930 god., a ostaloj čit. publici poznat po svom književradu, postavljen je za načelnika grada Dugog Sela.

Čestitamo!

AUSTRIJA URGIRA KONKORDAT SA VATIKANOM. Austrijsko poslanstvo na Vatikanu pismeno je zamolilo podsekretara za vanjske poslove da požuri radove na sklapanju konkordata. Pretsjednik Miklas je opunomoćio Schobera, kad je ovaj posjetio Rim da u Vatikanu potakne ovo pitanje.

Schober je bio primljen od pape i tom mu je prilikom predložio da se sklopi konkordat kojim bi se pitanje rastave braka u Austriji riješilo, jer su u Austriji mnogi baš zbog tog pitanja istupili iz rimokatoličke crkve.

Koliko je poznato Vatikan će od austr. vlade zatražiti zavođenje konfesionalnih škola kao kompenzaciju za civilni brak.

ISPLATA OTŠTETA IZVRSENIH PO D'ANNUNZIJEVIM ČETAMA. Poreska uprava na Rijeci upozorila je sušačko gradsko načelstvo da još neki jugoslavenski podanici, nisu do danas podigli otštete

UPOZORENJE.

U Splitu može dobiti „Novu Zoru“ u trafici: J. GIGOVIĆ.

za učinjenu im štetu sa strane D' Anunzijevih četa. Sve te oštećene osobe pozivlju se da se prijave najdalje do 31 VI o. g. kod riječke podružnice Banca d' Italia, gdje su položeni nalozi za isplatu. Koliko je poznato oštetu imadu pridignuti slijedeća lica i tvrtke: Jadranska Plovidba (broj isplate 20) Lit 4998; Pađen Jelena - Sušak, (br. 21) Lit 249; Trefun Johan (br. 25) Lit 2490; Stefan Johan (br. 32) Lit 499; Pribić Radivoj - Zagreb Palmotićeveva 67 (br. 34), Lit. 2999; Šestan Ivan i Sterpin Antonija - Zamet - 239, br. 35) Lit 1805; Dakić Vaso (br. 114) Lit 4998; Žauić Dragutin (br. 192) Lit 499; Vozu Katarina rođ. Benković - Delta - (br. 204) Lit 499.

Poreska uprava na Rijeci urgira i pozivlje oštećene da pridignu novac koji već odavna leži u banci, ali kako oštećena lica i unatoč toga ne podižu oštete nameće se pitanje koji je tome uzrok.

Stvar postaje jasna izjavom jednog od oštećenih koji navodi da je i on tri puta pozivan da primi oštetu od nekih 5000 Lit ali da nije htio podignuti jer je nezadovoljan nepravedno odmjerenom oštetom.

Šteta mu je nanešena palenjem dućana u vrijednosti od 150 hiljada Lit. dok mu je ista procjenjena na samo 5.000 Lit. Radi ove nepravednosti žalio se oštećeni kod naših viših vlasti i očekuje rješenje.

Biće da je i kod ostalih ovaj uzrok zašto neće da podignu odmjerenu im oštetu — a poznato je da je radi nepravednog procjenjivanja šteta počinjenih od D' Anunzijevih četa bilo svojevremeno dosta žalbi.

— e - o —

GANDHI PROTIV KRŠĆANSKIH MISIONERA. Izjava Gandja o budućem crkvenom uređenju Indije učinila je dubok utisak u engl. polit. krugovima. Prema tim izjavama misionerima kršćanskih crkva biće zabranjeno stvarati prozelita, a u protivnom biće protjerani iz zemlje. Kršćanski će svećenici moći samo da se brinu za već postojeće svoje vjernike koji se nađu na teritoriju slobodne Indije.

ITALIJA PODJARMILA ALBANIJU. Bivši albanski poslanik Dr. Klisura iznio je u pariškom „Ere Nouvelle“ članak u kom iznosi kako je Italija podjarmila Albaniju. Talijansko imperijalističko prodiranje upereno je na Balkan. Pretvaranje Jadrana u talijansko jezero i podjarmljivanje Albanije sačinjavaju prvu etapu u ovom kritičnom pohodu prema trećoj rimskoj carevini. Plan rimske vlade za osvajanje Albanije je jednostavan i kategoričan: ekonomsko podjarmljivanje, kako bi se bolje osigurala vojna okupacija, i na koncu kolonizacija. Albanski kralj Zogu postepeno napušta suverena prava države u korist Italije, kako bi mogao zadovoljiti svoje ambicije. Kralju Zogu kao takovom potrebna su velika sredstva koja on nalazi u fašističkoj Italiji ali pod teškim uslovima na štete ekonomske i političke slobode svoje zemlje.

JEZUITA TRAŽI REFORMU KATOL. CRKVE. U mađarskim katoličkim krugovima pobudio je veliku senzaciju članak jezuite Elemera Scabossyja odštampanom u reviji »Magyar Kultura«. Jezuita Scabossy navodi kako se katolička crkva mora reformirati i poduzeti odlučnu socijalnu politiku. Radnik ima ne samo pravo već i dužnost da traži od vlasti kako političkih tako i moralnih da mu bude osiguran život dostojan čovjeka.

Krist nije kulisa za kojom se mogu skrivati industrijski karteli i burze u cilju da prevare siromaha. Nažalost svijet neće da se opameti: kapitalizam neće da dozvoli neke reforme, koje bi poboljšale životno stanje nižih klasa. Ako stvari budu isle i dalje, ovim tokom tada možemo očekivati novi opći potop t. j. vjetsku revoluciju.

ŠIME ANTIĆ - ŠIBENIK

Trgovina manufakturnom robom

Veliki izbor šifona, zefira trikotaže itd.

Cijene vrlo umjerene.

Posluga brza, tačna i solidna.

Josip Marinč

Trgovina uljanih podmorskih boja
i kemičkih proizvoda

— Šibenik —

ANTE FRUA

Šibenik, Ulica Kralja Tomislava

Skladište:

D.M.C. i TRIDENT

konca.